

IVAM, una dècada d'art modern

Aquesta setmana l'IVAM fa deu anys. Amb motiu d'aquest aniversari, EL TEMPS fa una retrospectiva de les principals exposicions del museu durant l'última dècada. L'Institut s'inclou en els principals circuits museístics d'Europa i dels EUA.

El 18 de febrer de 1989 s'inaugurava l'edifici que acolliria les obres adquirides per l'Institut Valencià d'Art Modern (IVAM) des de la seua fundació, l'any 1986. Des d'aquell moment, en què la gent rebia amb escepticisme un museu tan innovador en una ciutat amb poca arrel museística, l'IVAM ha sabut acostar al públic un art complex i fer-se lloc en el panorama mundial de l'art modern. Mostra de la seua projecció internacional és la coproducció del 22% de les exposicions programades amb museus i centres tan importants com el Tate Gallery, el Centre Georges Pompidou, la Berlinische Galerie o el MOMA. Però el major nombre de mostres exhibides —un 62%— ha estat dissenyat pel mateix Institut.

Entre la seu principal i el Centre del Carme, edifici històric dedicat a mostrar obres més recents i promoure artistes més joves, l'IVAM ha albergat més de 200 exposicions i posseeix uns fons de vora 6.000 obres. A més de la difusió artística, l'Institut s'ha consolidat com a centre d'investigació de moviments i artistes del segle XX. Fruit d'aquesta tasca pedagògica són les més de 200 publicacions editades per l'IVAM i el seu centre de documentació utilitzat per nombrosos estudiants i investigadors.

La primera exposició, que esdevindria permanent l'any 1993 i que va donar nom al centre, va ser la dedicada a l'obra de l'artista-forjador barceloní Julio Gon-

Centre Julio González, seu principal de l'IVAM. Aquest museu ha estat visitat enguany per 263.000 persones, un nou rècord en la seua trajectòria.

ARXIU / RAFA GIL

DANIEL GIRALT MIRACLE*

L'IVAM, un museu modèlic

L'IVAM, en la museologia estatal, és un exemple excepcional de desenvolupament homogeni i d'estabilitat. En deu anys d'existència no solament s'ha constituït en un museu modèlic per la seva organització interna, sinó que ha aconseguit també una indiscutible projecció internacional. Ara València no tan sols és coneguda per individualitats destacades i algunes galeries o grups promotors de l'art contemporani, sinó també per aquesta gran plataforma emissora i receptora d'art del segle XX, que és l'IVAM. Molt probablement això és degut al seu origen. Va ser ben plantejat i racionalment programat, amb el propòsit de cobrir un buit en la cultura valenciana. L'IVAM no és un museu més o un museu que entri en conflicte amb uns altres centres equivalents, perquè sempre ha estat confiat a persones expertes que procedien del *milieu*, que sabien on eren, què passava en el món de l'art i què necessitava València. Per aquesta mateixa raó els canvis polítics o els canvis de direcció només hi han significat oscil·lacions, inclinacions, matisos, conseqüències de la personalitat i les preferències de la direcció. Repassar la llista de més de dues-centes exposicions fetes fins ara és trobar-se amb el que hi ha de més relleu en l'art del segle XX, tant en referència a les avantguardes històriques com a les propostes més contemporànies. Conclusió: una col·lecció internacional de gran nivell, una hemeroteca d'art del segle XX com no n'hi ha cap més a la península, una dinàmica expositiva plural i una obertura de programa que tant abasta la pintura, escultura i arquitectura tradicionals com la tipografia, el disseny gràfic, la poesia visual, la fotografia, la música o l'artigrafia. Diguen-me on n'hi ha un de semblant.

*crític

zález, considerat un dels pioners de l'escultura moderna. La seua producció va marcar l'evolució general de l'expressió visual moderna, per tal com va dotar l'escultura d'una nova capacitat inventiva i no merament representativa, en què un objecte no descriptiu implica una idea.

La gran aflluència de públic obtinguda l'any de l'obertura va ser superada l'any següent, amb un nombre de visitants (211.017) que no ha tornat a ser assolit fins al 1997. Un dels principals reclams d'aquesta elevada xifra va ser, sens dubte, l'exposició "París 1930", consagrada a l'art mo-

dern del període d'entreguerres en una ciutat que reunia la migració que fugia del nazisme i una de les majors concentracions artístiques de la història. El mateix 1990, l'exposició "L'Època heroica. Avantguardes russa i hongaresa" posava de relleu la particular concepció dels nous moviments artístics als països de l'Est. Aquesta mostra assentà les bases d'una sèrie d'exposicions sobre artistes i tendències dels països socialistes, programades posteriorment a l'IVAM. Un bon exemple n'és "L'art d'avantguarda a Txecoslovàquia, 1918-1938", una representació multidisciplinària acollida l'any 1993, que no pogué superar l'estancament del nombre de visitants, produït des del 1991, entre els 150.000 i els 160.000.

L'IVAM ha combinat en la seua programació expositiva les tendències internacionals amb l'art local. Les obres dels pintors més significatius del País Valencià durant l'últim segle s'hi van donar cita el 1994 a l'exposició "Un segle de pintura valenciana, 1880-1980". Aquest any el museu incrementa de manera significativa el seu públic, amb exposicions tals com la de Giorgio Grassi, arquitecte encarregat de la rehabilitació del Teatre Romà de Sagunt, i la de Raoul Hausmann, considerat com un dels artistes més importants de l'avantguarda europea. L'autor vienès, a través del dadaisme, ha volgut sensibilitzar les consciències sobre les atrocitats de la I Guerra Mundial i la misèria de la industrialització, expressades mitjançant el fotomuntatge, gènere en què fou pioner.

L'any 1995, l'IVAM alberga, entre d'altres, la mostra organitzada pel Centre Georges Pompidou al voltant de l'artista alemany Kurt Schwitters, que reuneix arts tan diverses com la pintura, el collage, l'escultura, la tipografia o les publicacions impreses. També en aquest any es fixa la mirada sobre la singular figura de Francis Picabia, un dels artistes més innovadors de les avantguardes clàssiques, qui va

Centre del Carme de l'IVAM. Als 1.700 m² d'aquest espai i els 4.500 del Centre Julio González, s'afegiran enguany 1.000 més, gràcies a una ampliació.

ARXIU / RAFA GIL

contribuir al desenvolupament del cubisme, dadaisme i surrealisme. L'exposició, amb el títol "Francis Picabia. Màquines i Espanyoles", investiga la influència espanyola sobre la seua obra.

Les arts plàstiques van tenir un paper significatiu en les exposicions de l'Institut durant l'any 1996. "L'Ultraisme i les arts plàstiques" presentà l'obra dels poetes i pintors ultraistes a l'estat espanyol de 1918 a 1925, complementada amb manuscrits i correspondència mantinguda amb avantguardistes internacionals com ara Reverdy, Tzara o Huidobro. Peces de Picasso, Braque, Picabia i altres artistes d'avantguarda relacionats amb Erik Satie s'han exhibit junt amb part de la singular obra plàstica del compositor sota el títol "Erik Satie: Del Chat Noir a Dadà", mostra que anava acompanyada amb dues actuacions musicals a partir de composicions de l'autor.

L'IVAM consagrà diverses exposicions l'any 1997 al món de la fotografia, entre les quals destaquen les dedicades a Bernard Plossu, al teòric alemany Franz Roh i al català Joaquim Gomis, qui mostra, a través de l'objectiu, la seua vinculació amb l'art avantgardista a través de l'obra de Gaudí, Miró i Tàpies, entre d'altres. Un altre català, el poeta, dramaturg i artista experimental Joan Brossa, mort recentment (vegeu EL TEMPS, núm. 761), va ser objecte d'estudi en una mostra que aprofundia en la seua poesia visual. Les propostes de Brossa, relacionades amb el dadaisme i el surrealisme, es consideren com una de les primeres manifestacions avantguardistes de postguerra. Paral·lelament, l'exposició "L'objecte surrealista" descobria un aspecte essencial per a la comprensió d'aquesta tendència i reunia obres d'André Breton, Salvador Dalí, Max Ernst, Man Ray, Pablo Picasso i molts altres artistes.

El darrer any l'IVAM ha organitzat el major nombre d'exposicions de la seua història, alhora que ha atret la visita de 263.675 persones, un nou rècord en la

seua trajectòria. Entre les nombroses obres que s'hi han exhibit destaquen la de l'escultor Eduardo Chillida, amb el nom "L'elogi del ferro", i la del suís Paul Klee, un dels mestres moderns més inventius i prolífics de l'art del segle XX. Aquesta mostra, procedent del Kunstmuseum de Berna, és una de les més extenses sobre l'obra de Klee de les organitzades a l'estat espanyol.

Fins al 8 de març, enguany es pot visitar al Centre Julio González la curiosa mostra "Infància i art modern", on es troba la pro-

ducció adreçada al món infantil que realitzaren els representants més significatius de les avantguardes europees. En aquest recorregut per contes, cartells, joguines, mobles i altres objectes, el visitant podrà descobrir com, per exemple, l'embolcall d'un caramel pot esdevenir una poderosa arma propagandística en el món infantil. I a partir del 9 de març, l'exposició "Forjar l'espai" mostrarà vora 200 escultures en forja de Gonzalez, Pablo Picasso i artistes de diversos continents.

Amb motiu del seu desè aniversari, l'IVAM gaudirà enguany d'una ampliació de vora 1.000 m², que, sumats als 4.500 m² del Centre Julio González i als 1.700 m² del Centre del Carme, donaran un nou espai a l'art contemporani. L'arquitecte Emilio Giménez, qui ja va dissenyar la seu principal de l'Institut, serà l'encarregat de les obres que possibilitaran exposicions de major envergadura, com la que es projecta per a finals de l'any 2000, "Un segle de vida artística a Berlín", que recollirà la major part de les obres exposades actualment a la Berlinische Galerie.

Yolanda Álvarez

VICTORIA COMBALIA *

Un museu amb accent propi

Des dels seus inicis, l'IVAM ha destacat com un dels museus més interessants del nostre país. En realitat, es pot dir que és un dels pocs casos en què un museu espanyol té un accent propi i aquesta és una característica molt rara a casa nostra. Un museu ha de complir una tasca de preservar un patrimoni, d'augmentar-lo i de fer-lo viu, i mostrar un elenc d'exposicions temporals atractives tant des d'un punt de vista visual com acadèmic. Un museu pot romandre quasi inactiu i mostrar un tarannà estètic determinat. Amb Juan Manuel Bonet això últim ha quedat demostrat: les seues preferències van a les avantguardes clàssiques; als oblidats de l'art espanyol, i pel que fa als més contemporanis, tendeix més a la pintura figurativa i a l'abstracció no expressionista. Algú l'ha qualificat de moderat, és cert, però quan una persona és coherent i sàvia, la moderació no és perjudicial. Juan Manuel té prou cultura i intel·ligència per integrar, ací i allà, algun exemple més rabiosament innovador o transgressor, com ara farà amb Molinier. Chapeau! I si ell era francòfon, el fitxatge d'Enric Juncosa, més anglòfon, donarà una combinació perfecta, juntament amb la presència d'Emmanuel Guigou, expert en surrealisme.

*directora artística del Centre Cultural Tecla Sala de l'Hospitalet.